DOMSTOLENS DOM (Store Afdeling)

15. marts 2011 *

I sag C-29/10,

angående en anmodning om præjudiciel afgørelse i henhold til første protokol af 19. december 1988 om De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, indgivet af Cour d'appel de Luxembourg (Luxembourg) ved afgørelse af 13. januar 2010, indgået til Domstolen den 18. januar 2010, i sagen:

Heiko Koelzsch

mod

État du Grand-Duché de Luxembourg,

har

* Processprog: fransk.

DOMSTOLEN (Store Afdeling)

sammensat af præsidenten, V. Skouris, afdelingsformændene A. Tizzano, J.N. Cunha Rodrigues, K. Lenaerts og J.-C. Bonichot samt dommerne A. Borg Barthet, M. Ilešič, J. Malenovský, U. Lõhmus, P. Lindh og C. Toader (refererende dommer),

generaladvokat: V. Trstenjak
justitssekretær: fuldmægtig R. Şereş,

på grundlag af den skriftlige forhandling og efter retsmødet den 26. oktober 2010,

efter at der er afgivet indlæg af:

— Heiko Koelzsch ved avocat P. Goergen

— État du Grand-Duché de Luxembourg ved avocats G. Neu og A. Corre

— den græske regering ved T. Papadopoulou og K. Georgiadis, som befuldmægtigede

— Europa-Kommissionen ved A.-M. Rouchaud-Joët og M. Wilderspin, som befuldmægtigede,

og efter at generaladvokaten har fremsat forslag til afgørelse i retsmødet den 16. december 2010,

afsagt følgende

Dom

1 Anmodningen om præjudiciel afgørelse vedrører fortolkningen af artikel 6, stk. 2, litra a), i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, der blev åbnet for undertegnelse i Rom den 19. juni 1980 (EFT L 266, s. 1, herefter »Romkonventionen«), og som vedrører arbejdskontrakter.

2 Anmodningen er blevet fremsat i forbindelse med en erstatningssag, som Heiko Koelzsch har anlagt mod État du Grand-Duché du Luxembourg med påstand om, at de retslige myndigheder i denne stat har tilsidesat den nævnte bestemmelse i Romkonventionen. Disse myndigheder var blevet forelagt et søgsmål med påstand om erstatning for skade, anlagt af sagsøgeren i hovedsagen mod det internationale speditionsfirma Ove Østergaard Luxembourg SA, tidligere Gasa Spedition Luxembourg (herefter »Gasa«), med hjemsted i Luxembourg, med hvilket firma sagsøgeren havde indgået en arbejdsaftale.

Retsforskrifter

Reglerne om, hvilken lov der finder anvendelse på kontraktlige forpligtelser og om retternes kompetence på det civil- og handelsretlige område

Romkonventionen

3 Romkonventionens artikel 3, stk. 1, bestemmer:

»En aftale er underkastet den lov, som parterne har vedtaget. Lovvalget skal være udtrykkeligt eller fremgå med rimelig sikkerhed af kontraktens bestemmelser eller omstændighederne i øvrigt. Parternes lovvalg kan omfatte hele aftalen eller kun en del deraf.«

4 Romkonventionens artikel 6 med overskriften »Individuelle arbejdsaftaler« bestemmer:

»1. Uanset artikel 3 kan parternes lovvalg i arbejdsaftaler ikke medføre, at arbejdstageren berøves den beskyttelse, der tilkommer ham i medfør af ufravigelige regler i den lov, som i henhold til stk. 2 ville finde anvendelse i mangel af et lovvalg.

2. Uanset artikel 4 er en arbejdsaftale i mangel af et lovvalg i henhold til artikel 3 undergivet:

a) loven i det land, hvor arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde, selv om han midlertidigt er beskæftiget i et andet land, eller

b) hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, loven i det land, hvor det forretningssted, som har antaget arbejdstageren, er beliggende,

medmindre det af omstændighederne som helhed fremgår, at aftalen har en nærmere tilknytning til et andet land, i hvilket fald loven i dette land finder anvendelse.«

5 Første protokol vedrørende De Europæiske Fællesskabers Domstols fortolkning af konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, åbnet for undertegnelse i Rom den 19. juni 1980 (EFT 1998 C 27, s. 47, herefter »første protokol vedrørende fortolkningen af Romkonventionen«), bestemmer i artikel 2:

»Alle nedennævnte retter kan anmode Domstolen om at træffe præjudiciel afgørelse om et spørgsmål, der rejses under en retssag ved disse, og som vedrører fortolkningen af bestemmelserne i de instrumenter, der er nævnt i artikel 1, når de skønner, at en afgørelse om dette spørgsmål er nødvendig, for at de kan afsige dom:

[…]

b) de kontraherende staters retter, når de fungerer som appelinstans.«

Forordning (EF) nr. 593/2008

6 Europa-Parlamentets og Rådets forordning (EF) nr. 593/2008 af 17. juni 2008 om lovvalgsregler for kontraktlige forpligtelser (Rom I) (EUT L 177, s. 6) har erstattet Romkonventionen. Denne forordning finder anvendelse på aftaler, der er indgået efter den 17. december 2009.

7 Artikel 8 i forordning nr. 593/2008, der har overskriften »Individuelle arbejdsaftaler«, bestemmer:

»1. En individuel arbejdsaftale er undergivet loven i det land, som parterne har aftalt i henhold til artikel 3. Et sådant lovvalg må dog ikke medføre, at arbejdstageren berøves den beskyttelse, der tilkommer ham i medfør af bestemmelser, som ikke kan fraviges ved aftale i henhold til den lov, som ville have fundet anvendelse efter stk. 2, 3 og 4 i denne artikel, såfremt parterne ikke havde aftalt lovvalg.

2. I det omfang parterne ikke har aftalt, hvilken lov der skal anvendes på den individuelle arbejdsaftale, er aftalen undergivet loven i det land, hvori eller subsidiært hvorfra arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde. Det land, hvor arbejdet sædvanligvis udføres, anses ikke for at have ændret sig, hvis arbejdstageren midlertidigt er beskæftiget i et andet land.

3. Kan det ikke i henhold til stk. 2 afgøres, hvilken lov der skal anvendes, er aftalen underlagt loven i det land, hvor det forretningssted, som har antaget arbejdstageren, er beliggende.

4. Når det af omstændighederne som helhed fremgår, at aftalen har en nærmere tilknytning til et andet land end det, der er omhandlet i stk. 2 og 3, anvendes dette andet lands lov.«

Bruxelleskonventionen

8 Bruxelleskonventionen af 27. september 1968 om retternes kompetence og om fuldbyrdelse af retsafgørelser i borgerlige sager, herunder handelssager (EFT 1978 L 304, s. 1, og — den ændrede tekst, s. 77), som ændret ved konventionen af 29. november 1996 om Republikken Østrigs, Republikken Finlands og Kongeriget Sveriges tiltrædelse (EFT 1997 C 15, s. 1, herefter »Bruxelleskonventionen«), bestemmer i artikel 5:

»En person, der har bopæl på en kontraherende stats område, kan sagsøges i en anden kontraherende stat:

1) i sager om kontraktforhold, ved retten på det sted, hvor den pågældende forpligtelse er opfyldt eller skal opfyldes; i sager vedrørende individuelle arbejdskontrakter, er dette sted der, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde; hvis arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, kan arbejdsgiveren ligeledes sagsøges ved retten på det sted, hvor den virksomhed, som har antaget arbejdstageren, er eller var beliggende.

[...]«

Forordning (EF) nr. 44/2001

9 Rådets forordning (EF) nr. 44/2001 af 22. december 2000 om retternes kompetence og om anerkendelse og fuldbyrdelse af retsafgørelser på det civil- og handelsretlige område (EFT 2001 L 12, s. 1) har erstattet Bruxelleskonventionen.

10 Artikel 19 i forordning nr. 44/2001 bestemmer:

»En arbejdsgiver, der har bopæl på en medlemsstats område, kan sagsøges:

1) ved retterne i den medlemsstat, på hvis område han har bopæl, eller

2) i en anden medlemsstat:

a) ved retten på det sted, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde, eller ved retten på det sidste sted, hvor han sædvanligvis udførte sit arbejde, eller

b) såfremt arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører eller udførte sit arbejde i et bestemt land, ved retten på det sted, hvor den virksomhed, som har antaget arbejdstageren, er eller var beliggende.«

Nationale bestemmelser

11 Den luxembourgske lov af 18. maj 1979 om ændring af samarbejdsudvalgene (*Mémorial* A 1979, nr. 45, s. 948) bestemmer i artikel 34, stk. 1:

»Medlemmer af og suppleanter til de forskellige samarbejdsudvalg kan i hele deres embedsperiode ikke afskediges. En arbejdsgivers afskedigelse af en personalerepræsentant skal anses for ugyldig.«

12 Den tyske lov om beskyttelse mod afskedigelse (Kündigungsschutzgesetz) bestemmer i § 15, stk. 1:

»Afskedigelse af et medlem af et virksomhedsudvalg [...] er ulovlig, medmindre der foreligger omstændigheder, som berettiger arbejdsgiveren til at foretage afskedigelse af en vigtig grund uden at overholde en afskedigelsesfrist, og det krævede samtykke i henhold til § 103 i lov om virksomhedernes organisation [Betriebsverfassungsgesetz] er givet eller erstattet af en retsafgørelse. Efter embedsperiodens udløb er afskedigelse af et medlem af et virksomhedsudvalg […] ikke tilladt i en periode på et år [...], medmindre der foreligger omstændigheder, som berettiger arbejdsgiveren til at foretage afskedigelser af en vigtig grund uden at overholde en afskedigelsesfrist; dette gælder ikke, når ophøret af medlemskabet beror på en retsafgørelse.

Efter afslutningen af embedsperioden er afskedigelse ikke tilladt i en periode på et år.«

Tvisten i hovedsagen og det præjudicielle spørgsmål

13 Heiko Koelzsch, der er lastvognchauffør og bosiddende i Osnabrück (Tyskland), blev ved arbejdsaftale, der blev underskrevet i Luxembourg den 16. oktober 1998, ansat som international chauffør ved virksomheden Gasa. Denne aftale indeholdt en bestemmelse, der henviser til den luxembourgske lov af 24. maj 1989 om arbejdsaftaler (*Mémorial* A 1989, nr. 35, s. 612), samt en bestemmelse om, at denne medlemsstats retter har enekompetence.

14 Gasa er et datterselskab af det danske selskab Gasa Odense Blomster amba. Aftalen bestod i transport af blomster og andre planter fra Odense (Danmark) til destinationer, for størstedelens vedkommende beliggende i Tyskland, men også i andre europæiske lande, i lastbiler, der er stationeret i Tyskland, bl.a. i Kassel, i Neukirchen/Vluyn og i Osnabrück. Gasa har hverken en filial eller et kontor i Tyskland. Lastbilerne er indregistreret i Luxembourg, og chaufførerne er tilsluttet den sociale sikringsordning i Luxembourg.

15 Efter en meddelelse om omstrukturering af Gasa og en reduktion af transportvirksomheden fra Tyskland dannede de ansatte i virksomheden den 13. januar 2001 et samarbejdsudvalg (»Betriebsrat«) i Tyskland, hvor Heiko Koelzsch den 5. marts 2001 blev valgt som suppleant.

16 Ved brev af 13. marts 2001 opsagde Gasas direktør Heiko Koelzschs arbejdsaftale med virkning pr. 15. maj 2001.

Søgsmålet mod Gasa med påstand om annullation af afskedigelsen og erstatning

17 Sagsøgeren anfægtede først afgørelsen om afskedigelse i Tyskland ved Arbeitsgericht Osnabrück, der ved dom af 4. juli 2001 imidlertid erklærede sig inkompetent ratione loci. Heiko Koelzsch iværksatte derefter appel til prøvelse af denne dom ved Landesarbeitsarbeitsgericht Osnabrück, der dog forkastede appellen.

18 Derefter anlagde Heiko Koelzsch ved stævning af 24. juli 2002 sag ved Tribunal du travail de Luxembourg mod Ove Østergaard Luxembourg SA, der er Gasas efterfølger, med påstand om, at virksomheden tilpligtes at betale erstatning for uberettiget afskedigelse samt godtgørelse for manglende overholdelse af opsigelsesvarslet og løntilgodehavende. Heiko Koelzsch gjorde gældende, at uanset valget af luxembourgsk ret som lex contractus finder de ufravigelige regler i tysk ret om beskyttelse af medlemmer af samarbejdsudvalg (Betriebsrat) anvendelse på tvisten i henhold til Romkonventionens artikel 6, stk. 1, da tysk ret i mangel af parternes lovvalg finder anvendelse. Afskedigelsen er herefter uretmæssig, eftersom § 15 i den tyske lov om beskyttelse mod afskedigelse forbyder afskedigelse af medlemmer af »Betriebsrat«, og dette forbud gælder ifølge retspraksis fra Bundesarbeitsgericht ligeledes suppleanter.

19 Tribunal du travail de Luxembourg fastslog i dom af 4. marts 2004, at tvisten alene skulle afgøres efter luxembourgsk ret, og anvendte følgelig bl.a. lov af 18. maj 1979 om reform af samarbejdsudvalg.

20 Denne afgørelse blev for så vidt angår realiteten stadfæstet ved Cour d'appel de Luxembourgs dom af 26. maj 2005, hvorved denne ret desuden fandt, at Heiko Koelzschs påstand om, at alle hans påstande skulle behandles efter den nævnte

tysk lov, var en ny påstand, der dermed skulle afvises. Cour de cassation de Luxembourg forkastede ved en dom af 15. juni 2006 ligeledes appellen til prøvelse af denne afgørelse.

Erstatningssagen mod staten for de judicielle myndigheders tilsidesættelse af Romkonventionen

21 Da denne første sag for de luxembourgske retter var endelig afsluttet, anlagde Heiko Koelzsch den 1. marts 2007 erstatningssag mod État du Grand-Duché de Luxembourg på grundlag af artikel 1, stk. 1, i lov af 1. september 1988 om statens og de offentlige myndigheders civilretlige erstatningsansvar (*Mémorial* A 1988, nr. 51, s. 1000), idet han påberåbte sig at mangelfuld arbejdsgang hos denne medlemsstats retter.

22 Heiko Koelzsch gjorde navnlig gældende, at de nævnte retsafgørelser havde tilsidesat Romkonventionens artikel 6, stk. 1 og 2, idet det i nævnte afgørelser fastslås, at de ufravigelige lovbestemmelser i den tyske lov om beskyttelse mod afskedigelse ikke finder anvendelse, og afvises at forelægge Domstolen et præjudicielt spørgsmål, for, i betragtning af oplysningerne i den konkrete sag, at få præciseret kriteriet om stedet for den sædvanlige udførelse af arbejdet.

23 Tribunal d'arrondissement de Luxembourg (Luxembourg) antog ved en dom af 9. november 2007 søgsmålet til realitetsbehandling, men udtalte, at det var ugrundet. Navnlig for så vidt angår fastlæggelsen af den anvendelige lov udtalte denne ret, at de retter, der havde været forelagt tvisten mellem Heiko Koelzsch og hans arbejdsgiver, med rette havde fundet, at parterne i arbejdsaftalen havde valgt luxembourgsk ret som den anvendelige ret, således at Romkonventionens artikel 6, stk. 2, ikke skulle tages i betragtning. Retten udtalte endvidere, at organer, der repræsenterer personale,

er undergivet de ufravigelige bestemmelser, der gælder i det land, hvor arbejdsgiveren har hjemsted.

24 Den 17. juni 2008 iværksatte Heiko Koelzsch appel af denne dom ved den forelæggende ret.

25 Cour d'appel de Luxembourg finder, at appellantens kritik hvad angår de luxembourgske retters fortolkning af Romkonventionens artikel 6, stk. 1, ikke forekommer åbenbart ubegrundet, da disse retter ikke har fastsat, hvilken lov der skal anvendes i mangel af parternes lovvalg, på grundlag af denne bestemmelse.

26 Cour d'appel de Luxembourg bemærker, at såfremt den luxembourgske lov skal anses for den lov, der skal anvendes i mangel af parternes lovvalg, er det ufornødent at foretage en sammenligning af denne lov og bestemmelserne i den tyske lov, som sagsøgeren har påberåbt sig, med henblik på fastlæggelse af, hvilken lov der er den mest fordelagtige for arbejdstageren i henhold til Romkonventionens artikel 6, stk. 1. Hvis den tyske lov derimod skal anses for den lov, der skal anvendes i mangel af parternes lovvalg, er den ufravigelige karakter af bestemmelserne i luxembourgsk ret på området for afskedigelser ikke til hinder for anvendelsen af den tyske lov om særlig beskyttelse af medlemmerne af samarbejdsudvalget mod afskedigelse.

27 Ifølge den forelæggende ret tillader tilknytningskriterierne i Romkonventionens artikel 6, stk. 2, navnlig kriteriet om det land, hvor arbejdet sædvanligvis udføres, i modsætning til den løsning, som Tribunal d'arrondissement de Luxembourg valgte i sin dom, ikke umiddelbart, at den tyske lov afvises som lex contractus.

28 Den forelæggende ret finder, at et hensyn til sammenhængen påbyder at fortolke begrebet »loven i det land, hvor arbejdstageren […] sædvanligvis udfører sit arbejde« i Romkonventionens artikel 6, stk. 2, litra a), i lyset af begrebet i Bruxelleskonventionens artikel 5, stk. 1, og i betragtning af den ordlyd, der er anvendt i artikel 19 i forordning nr. 44/2001 samt i artikel 8 i forordning nr. 593/2008, der ikke blot henviser til det land, hvor arbejdet udføres, men også til det land, hvorfra arbejdstageren udfører sine aktiviteter.

29 Cour d'appel de Luxembourg har derfor besluttet at udsætte sagen og forelægge Domstolen følgende præjudicielle spørgsmål:

»Skal den lovvalgsregel, der er defineret i [Romkonventionens] artikel 6, stk. 2, litra a), hvori er anført, at en arbejdsaftale er undergivet loven i det land, hvor arbejdstageren, ved opfyldelsen af aftalen, sædvanligvis udfører sit arbejde, fortolkes således, at såfremt arbejdstageren udfører arbejdet i flere lande, men systematisk vender tilbage til et af dem, skal dette land anses for at være det, hvor arbejdstageren sædvanligvis udfører sit arbejde?«

Om det præjudicielle spørgsmål

30 Eftersom spørgsmålet er forelagt af en appelinstans, er Domstolen kompetent til at tage stilling til den præjudicielle forelæggelse i medfør af første protokol vedrørende fortolkningen af konventionen Romkonventionen, der trådte i kraft den 1. august 2004.

31 For at besvare det stillede spørgsmål skal reglen i Romkonventionens artikel 6, stk. 2, litra a), og navnlig kriteriet om det land, hvor arbejdstageren »sædvanligvis udfører sit arbejde«, fortolkes.

32 I den forbindelse bemærkes, som Europa-Kommissionen med rette har fremhævet, at dette kriterium skal fortolkes selvstændigt i den forstand, at indholdet og rækkevidden af denne henvisningsbestemmelse ikke kan fastlægges på grundlag af loven i det land, hvori den påkendende ret er beliggende, men skal fastlægges efter ensartede og selvstændige kriterier for at sikre, at Romkonventionen får fuld retsvirkning under hensyn til de formål, som den forfølger (jf. analogt dom af 13.7.1993, sag C-125/92, Mulox IBC, Sml. I, s. 4075, præmis 10 og 16).

33 Endvidere må der ved en sådan fortolkning ikke ses bort fra fortolkningen af de kriterier, der er fastsat i Bruxelleskonventionens artikel 5, nr. 1), da disse kriterier fastsætter de regler, der finder anvendelse ved fastlæggelsen af den kompetente ret på de samme områder og fastlægger lignende begreber. Det fremgår således af præamblen til Romkonventionen, at denne konvention er blevet vedtaget for inden for den internationale privatrets område at fortsætte det lovharmoniseringsarbejde, som påbegyndtes med vedtagelsen af Bruxelleskonventionen (jf. dom af 6.10.2009, sag C-133/08, ICF, Sml. I, s. 9687, præmis 22).

34 Hvad angår indholdet af Romkonventionens artikel 6 bemærkes, at bestemmelsen fastsætter særlige lovvalgsregler for individuelle arbejdsaftaler. Disse regler fraviger de almindelige regler i konventionens artikel 3 og 4 vedrørende henholdsvis retten til frit at vælge, hvilken lov der skal finde anvendelse, og kriterierne til fastlæggelse af denne lov i mangel af et sådant valg.

35 Konventionens artikel 6, stk. 1, begrænser retten til frit at vælge, hvilken lov der skal finde anvendelse. Den fastsætter, at aftaleparterne ikke ved aftale kan udelukke anvendelsen af ufravigelige regler i den lov, der ville regulere aftalen i mangel af et sådant valg.

36 Konventionens artikel 6, stk. 2, fastsætter særlige tilknytningskriterier, der enten består i kriteriet om det land, hvor arbejdstageren »sædvanligvis udfører sit arbejde« [under litra a)], eller i fraværet af et sådant sted, kriteriet om hjemstedet for det »forretningssted, som har antaget arbejdstageren« [under litra b)]. Artikel 6, stk. 2, bestemmer endvidere, af disse to tilknytningskriterier ikke finder anvendelse, når det af omstændighederne som helhed fremgår, at arbejdsaftalen har en nærmere tilknytning til et andet land, i hvilket tilfælde dette andet lands lov anvendes.

37 Cour d'appel de Luxembourg ønsker med forelæggelsesafgørelsen nærmere bestemt oplyst, hvilket af de to kriterier der finder anvendelse på den i hovedsagen omhandlede arbejdsaftale.

38 Ifølge État du Grand-Duché de Luxembourg følger det af ordlyden af Romkonventionens artikel 6, at den i det præjudicielle spørgsmål omhandlede situation, der vedrører beskæftigelse i transportsektoren, svarer til den situation, som kriteriet i artikel 6, stk. 2, litra b), omhandler. Hvis det tiltrædes, at den tilknytningsregel, der er fastsat i nævnte artikel 6, stk. 2, litra a), finder anvendelse på en sådan aftale, vil dette indebære, at nævnte artikel 6, stk. 2, litra b), der netop vedrører det tilfælde, at arbejdstageren ikke sædvanligvis udfører sit arbejde i et bestemt land, vil blive berøvet sit indhold.

39 Derimod finder sagsøgeren i hovedsagen, den græske regering og Kommissionen, at det fremgår af Domstolens praksis vedrørende Bruxelleskonventionens artikel 5,

nr. 1), at en systematisk fortolkning af kriteriet om stedet, hvor arbejdstageren »sædvanligvis udfører sit arbejde«, fører til, at denne regel ligeledes kan anvendes i de tilfælde, hvor arbejdet udføres i flere medlemsstater. De har navnlig anført, at Domstolen med henblik på den konkrete fastlæggelse af dette sted har henvist til det sted, hvorfra arbejdstageren opfylder hovedparten af sine forpligtelser over for arbejdsgiveren (Mulox IBC-dommen, præmis 21-23), eller det sted, hvor midtpunktet for hans erhvervsmæssige virksomhed er (dom af 9.1.1997, sag C-383/95, Rutten, Sml. I, s. 57, præmis 23), eller i mangel af et kontor det sted, hvor arbejdstageren udfører størstedelen af sit arbejde (dom af 27.2.2002, sag C-37/00, Weber, Sml. I, s. 2013, præmis 42).

40 I den forbindelse fremgår det af betænkning om konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, udarbejdet af Mario Giuliano og Paul Lagarde (EFT 1980 C 282, s. 1), at konventionens artikel 6 blev udformet for »[…] at give mere hensigtsmæssige regler på områder, hvor den ene kontraktparts interesser adskiller sig fra den andens, og [således] at sikre bedre beskyttelse af den part, som ud fra en social og økonomisk betragtning må anses for at være den svageste part i kontraktforholdet«.

41 Domstolen har ligeledes ladet sig inspirere af disse principper ved fortolkningen af kompetencereglerne vedrørende disse aftaler, der er fastsat i Buxelleskonventionen. Domstolen har fastslået, at der i et tilfælde som i hovedsagen, hvor arbejdstageren udfører sin virksomhed i mere end én kontraherende stat, skal tages behørigt hensyn til, at der indrømmes arbejdstageren i dennes egenskab af den svageste part i kontraktforholdet en passende beskyttelse (jf. i denne retning Rutten-dommen, præmis 22, og dom af 10.4.2003, sag C-437/00, Pugliese, Sml. I, s. 3573, præmis 18).

42 Det følger heraf, at for så vidt som formålet med Romkonventionens artikel 6 er at sikre arbejdstageren en passende beskyttelse, skal denne bestemmelse forstås således,

at den sikrer, at loven i den stat, hvori arbejdstageren udfører sin virksomhed, snarere skal anvendes end loven i den stat, hvor arbejdsgiveren har hjemsted. Det er nemlig i den førstnævnte stat, at arbejdstageren udfører sin økonomiske og samfundsmæssige funktion, og som generaladvokaten har fremhævet i forslaget til afgørelses punkt 50, har erhvervsklimaet og det politiske klima indvirkning på udførelsen af arbejdet. Det skal således i videst muligt omfang sikres, at de bestemmelser om arbejdsbeskyttelse, der er fastsat i lovgivningen i dette land, overholdes.

43 I betragtning af det formål, der forfølges med Romkonventionens artikel 6, må det således fastslås, at kriteriet om det land, hvor arbejdstageren »sædvanligvis udfører sit arbejder«, der er fastsat i konventionens artikel 6, stk. 2, litra a), skal fortolkes vidt, mens kriteriet om hjemstedet for det »forretningssted, som har antaget arbejdstageren«, der er fastsat i artikel 6, stk. 2, litra b), skal finde anvendelse, når den påkendende ret ikke er i stand til at fastlægge det land, hvor arbejdet sædvanligvis udføres.

44 Heraf følger, at det kriterium, der er indeholdt i Romkonventionens artikel 6, stk. 2, litra a), også kan finde anvendelse i et tilfælde som det i hovedsagen omhandlede, hvor en arbejdstager udfører sin virksomhed i mere end én kontraherende stat, når det er muligt for den påkendende ret at fastlægge den stat, hvortil arbejdet har en væsentlig tilknytning.

45 Ifølge Domstolens praksis, der er nævnt i denne doms præmis 39, og som fortsat er relevant ved analysen af Romkonventionens artikel 6, stk. 2, når arbejdsopgaverne udføres i mere end én medlemsstat, skal kriteriet om det land, hvor arbejdet sædvanligvis udføres, fortolkes vidt og forstås som henvisende til det sted, hvor eller hvorfra arbejdstageren faktisk udøver sin virksomhed, og, i mangel af et primært sted, det sted, hvor arbejdstageren udfører størstedelen af sin virksomhed.

46 Endvidere er denne fortolkning ligeledes forenelig med ordlyden af den nye bestemmelse vedrørende lovvalgsregler i forbindelse med individuelle arbejdsaftaler, der er indført ved forordning nr. 593/2008, som ikke finder tidsmæssig anvendelse i den foreliggende sag. Det bestemmes nemlig i denne forordnings artikel 8, at i det omfang parterne ikke har aftalt, hvilken lov der skal anvendes på den individuelle arbejdsaftale, er aftalen undergivet loven i det land, hvori eller subsidiært hvorfra arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde. Denne lov finder ligeledes anvendelse, når arbejdstageren midlertidigt udfører opgaver i en anden stat. Hertil kommer, som anført i 23. betragtning til denne forordning, at fortolkningen af denne bestemmelse skal tage udgangspunkt i favor laboratoris-princippet, da de svageste parter i aftaleforholdet skal beskyttes »med [de mest gunstige] lovvalgsregler«.

47 Det fremgår af det ovenstående, at den forelæggende ret skal anlægge en vid fortolkning af det tilknytningskriterium, der er fastsat i Romkonventionens artikel 6, stk. 2, litra a), med henblik på fastlæggelsen af, om sagsøgeren i hovedsagen sædvanligvis har udført sit arbejde i en af de kontraherende stater, og hvilken af disse stater det drejer sig om.

48 Med henblik herpå skal den forelæggende ret, i betragtning af karakteren af arbejdet på området for international transport, som det i hovedsagen omhandlede, og som generaladvokaten har anført i forslaget til afgørelses punkt 93-96, tage hensyn til samtlige de faktorer, der karakteriserer arbejdstagerens virksomhed.

49 Den forelæggende ret skal navnlig fastlægge, i hvilken stat det sted, hvorfra arbejdstageren udfører sine transportopgaver, modtager instruktioner vedrørende disse opgaver og organiserer sit arbejde, befinder sig, samt det sted, hvor arbejdsredskaberne befinder sig. Den skal ligeledes undersøge de steder, hvor transporten hovedsageligt gennemføres, de steder, hvor varerne aflæsses, samt det sted, hvortil arbejdstageren vender tilbage efter disse opgaver.

50 Under disse omstændigheder skal det præjudicielle spørgsmål besvares med, at Romkonventionens artikel 6, stk. 2, litra a), skal fortolkes således, at såfremt arbejdstageren udfører sin virksomhed i mere end én kontraherende stat, er det land, hvor arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde som omhandlet i denne bestemmelse, det land, hvor eller hvorfra arbejdstageren i betragtning af samtlige de faktorer, der karakteriserer den nævnte virksomhed, i det væsentlige opfylder sine forpligtelser over for arbejdsgiveren.

Sagens omkostninger

51 Da sagens behandling i forhold til hovedsagens parter udgør et led i den sag, der verserer for den forelæggende ret, tilkommer det denne at træffe afgørelse om sagens omkostninger. Bortset fra nævnte parters udgifter kan de udgifter, som er afholdt i forbindelse med afgivelse af indlæg for Domstolen, ikke erstattes.

På grundlag af disse præmisser kender Domstolen (Store Afdeling) for ret:

Artikel 6, stk. 2, litra a), i konventionen om, hvilken lov der skal anvendes på kontraktlige forpligtelser, der blev åbnet for undertegnelse i Rom den 19. juni 1980, skal fortolkes således, at såfremt arbejdstageren udfører sin virksomhed i mere end én kontraherende stat, er det land, hvor arbejdstageren ved opfyldelsen af aftalen sædvanligvis udfører sit arbejde som omhandlet i denne bestemmelse, det land, hvor eller hvorfra arbejdstageren i betragtning af samtlige de faktorer, der karakteriserer den nævnte virksomhed, i det væsentlige opfylder sine forpligtelser over for arbejdsgiveren.

Underskrifter